

Säkerhet- och beredskapsavdelningen

Upprättare Jacob Holmström

**Remissvar SOU 2022:57; Ett stärkt skydd för
civilbefolkningen vid höjd beredskap (Dnr Fö2023/00074)****Sammanfattning**

Region Gävleborg ställer sig bakom det remissvar Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) lämnat.¹ Regionen vill dock tillägga nedanstående:

- Region Gävleborg anser att kartläggningen av regionernas skyddade utrymmen, samt informationsuppdraget kring hur dessa ska iordningställas, bör ligga inom Socialstyrelsens sektorsansvar för hälsa, vård och omsorg.
- Region Gävleborg ifrågasätter bedömningen av att hela sjukhus ytterst sällan kommer behöva utrymmas vid höjd beredskap. På grund av att sjukhusen är beroende av den kommunala verksamheten, bör sjukhusen utrymmas tillsammans/samtidigt som det övriga geografiska området.
- SKR anser att regionerna bör vara bemanningsansvarig för de befolkningsskyddsrum som regionen ansvarar för.² Region Gävleborg står bakom detta, men noterar att även regionerna måste ha möjlighet att uppfylla bemanningsansvaret via civilplikten.
- Region Gävleborg vill understryka att en storskalig utrymning av ett sjukhus är extremt komplex, och att förberedelserna inför detta kan bli väldigt kostsamma. Regionerna bör därför tilldelas riktade ekonomiska medel för att arbeta med den planering och de förberedelser en sådan utrymning kräver.

6 Ett moderniserat skyddsrumbestånd: Överväganden och förslag

SKR menar att det inte framgår av utredningen om det är kommuner som ska kartlägga möjliga skyddade utrymmen hos regioner och statliga myndigheter, samt att regioner och statliga myndigheter själva bör kartlägga sina skyddade utrymmen. SKR lyfter även att det idag finns många skyddsrum på t.ex. sjukhus som vid höjd beredskap kan behöva användas för samhällsviktig verksamhet.³

Region Gävleborg ställer sig bakom SKR:s uttalande, och vill betona att vård kan behöva bedrivas i de skyddade utrymmen som återfinns inom regionens regi. Detta betyder att de skyddade utrymmena inte kommer kunna nyttjas av civilbefolkningen. Det kräver även att förutsättningar för vård måste finnas i regionens skyddade utrymmen. Därför bör kartläggningen av regionernas utrymmen, samt informationsuppdraget kring hur dessa ska iordningställas, ligga inom Socialstyrelsens sektorsansvar för hälsa, vård och omsorg.

¹ SKR (2023-03-10). *Yttrande Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57)*. Dnr SKR2023/00097

² Ibid, s8

³ Ibid, s3-4

Att iordningställa skyddade utrymmen för att kunna bedriva vård i dem kommer vara kostsamt. Socialstyrelsen och regionerna behöver därför ekonomisk ersättning för både kartläggning och iordningställning av dessa utrymmen.

8 Utrymning med efterföljande inkvartering: Överväganden och förslag

Region Gävleborg står bakom utredningens förslag om att kommuner och länsstyrelser ska ansvara för planeringen av utrymning och inkvartering vid höjd beredskap, och att regionerna ska medverka i planeringen.

Utredningen poängterar vikten av att vara återhållsam med beslut om utrymning av verksamheter inom hälso- och sjukvården, på grund av den stora risk sårbara patientgrupper då utsätts för. Detta är något Region Gävleborg står bakom. Regionen ifrågasätter dock nedanstående citat från utredningen.

”Det kan dock betonas att det ytterst sällan skulle vara aktuellt att vid höjd beredskap utrymma ett helt sjukhus.”⁴

Om ett större geografiskt område utryms, exempelvis en stad, försvinner förutsättningarna att bedriva slutenvård i det området. Kommuner, och andra aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet, skapar förutsättningar för att sjukhusen ska fungera via exempelvis barnomsorg samt försörjning av el och vatten. Utan dessa så kallade kritiska beroenden har sjukhusen en mycket begränsad förmåga att bedriva sin verksamhet, speciellt under längre tidsperioder. Region Gävleborg menar att om den typen av utrymning som beskrivs i utredningen anses vara nödvändig, krävs det även att sjukvården inom det geografiska området utryms. Storskalig utrymning av vårdinrättningar innebär nästintill alltid en kraftigt ökad mortalitet, något som måste ingå i bedömningen om huruvida det geografiska området ska utrymmas.

Här uppstår det ett dilemma kring vilka risker det är godtagbart att utsätta patienterna för via en utrymning, gentemot de risker civilbefolkningen, samt vårdpersonalen, utsätts för genom att avvakta utrymningen. Denna avvägning bör utredas på nationell nivå, och inte bedömas av enskilda regioner, kommuner eller länsstyrelser.

Om sjukhusen ska inneha förmågan till fullskalig utrymning behöver regionerna ekonomisk ersättning för planering och förberedelse, bland annat för att kunna mobilisera nödvändiga transportresurser.

10 Samhällets förmåga att skydda och hjälpa civilbefolkningen: Överväganden och förslag

SKR menar att vid en storskalig utrymning kommer merparten av den kommunala personalen behövas för att utrymma kommunens egna verksamheter, inkl. äldreomsorg, omsorg om funktionshindrade, skola och barnomsorg. De bedömer även att frivilliga resurser inte kommer vara tillräckligt för att täcka

⁴SOU 2022:57, *Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap*, s313

personalbehovet vid en storskalig utrymning. SKR anser därför att det behövs ökad möjlighet för kommunen att använda civilplikten. De menar även att kommuner och regioner behöver kunna krigsplacera personer enligt civilplikten för att hantera de uppgifter som utredningen föreslår ålägga dem.⁵ Utöver detta anser SKR att regionen bör vara bemanningsansvarig för de befolkningsskyddsrum som regionen ansvarar för.⁶

Region Gävleborg står bakom SKR:s uttalande, men noterar att även regionerna måste ha möjligheten uppfylla bemanningsansvaret via civilplikten.

Region Gävleborg vill även poängtera att det finns en betydande risk för att det uppskattade antalet frivilliga är större än det faktiska antalet frivillig. Flera individer är med i flera olika sorters frivillighetsorganisationer, och det existerar en betydande risk att dessa frivilliga har samhällsviktiga yrken. Vid höjd beredskap riskeras civilplikten och allmän tjänsteplikt ställas mot ett uppbyggt beroende av frivillighetsorganisationer.

11 Konsekvensanalys

SKR menar att utredningens förslag kommer få stora ekonomiska konsekvenser för regioner och kommuner, vilket behöver utredas vidare. De föreslår även att en pilotstudie genomförs för att bättre uppskatta kostnaderna.⁷

Region Gävleborg ställer sig bakom detta, men vill understryka att en storskalig utrymning av ett sjukhus är extremt komplex, och att förberedelserna inför detta kan bli väldigt kostsamma. Regionerna bör därför tilldelas riktade ekonomiska medel för att arbeta med den planering och de förberedelser en utrymning kräver, bland annat för att kunna mobilisera nödvändiga transportresurser.

Detta yttrande har beslutats av Ronny Stjernlöf, Säkerhet- och Beredskapschef. Föredragande har varit Jacob Holmström, Samordnare av Civilt Försvar.

⁵SKR, *Yttrande Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57)*, s7

⁶ Ibid, s8

⁷ Ibid, s8-9